

Sammanfattning/JK

Det fria musikkivet – ett idé- och visionseminarium på KMA 21 april 2015

Inledning av vice preses Susanne Rydén och Marie Samuelsson, moderator

Visioner finns hos ideella och organisatoriska krafter som verkar för konstnärlighet och mångfald – det finns inget konstnärligt problem i det fria musikkivet. Frågorna gäller hur man når publiken, kravet på kontinuitet och utformningen av projektansökningar. Mycket hänger i luften, det finns ingen samordnande, stark nationell organisation. Det nationella ansvaret diskuteras av många sedan Rikskonserters nedläggning. Brister finns avseende svaga infrastrukturer, turnémöjligheter och i arrangörsleden.

Detta är ett visionseminarium – vi har erfarenheter! Vi har mycket gemensamt som eventuellt kan utmytna i en skrivelse till departement och riksdag samt till pressen.

--

Jörgen Pettersson, frilansmusiker i Stockholms saxofonkvartett och medverkande i olika ensembler med fokus på nutida konstmusik:

Bifogat underlag:

”Vi befinner oss i en tid där musikkivet snabbt har förändrats. Alla känner väl till att fasta anställningar minskar och antalet frilansmusiker ökar. Vi blir allt fler som förväntas jobba som egna företagare eller ofrivilliga egenföretagare som någon så träffande uttryckte det.

Detta ställer helt nya krav på oss som verkar i musikkivet och vi måste på samtliga plan anpassa oss till den nya verklighet som råder. Det är en känslig och sårbar verklighet som vi befinner oss i. Det räcker med att en liten del i vårt nätverk börjar gå dåligt så kan hela den musikaliska näringskedjan rasa samman likt en rad med uppställda dominobrickor.

Det är ju också därför vi ses här idag för att på ett konstruktivt sätt diskutera hur vi så effektivt som möjligt kan ta tillvara den kompetens som finns, hur vi ska kunna nå ut, svara mot de kulturpolitiska mål som ställs på oss och hur vi skapar gynnsamma förhållanden för konstnärligt utvecklingsarbete.

Förutsättningarna är goda. Vi har en väl en uppbyggd struktur med starka institutioner, kulturråd, konstnärsnämnder, arrangörer och olika föreningar att bygga från.

När man reser och verkar mycket utomlands blir man medveten om att det inte alltid är någon självklarhet att få t ex verksamhetsstöd, projektstöd eller resestöd. Det har mina senaste turnéer i t.ex. Bolivia, Turkiet och Ryssland tydligt gjort mig medveten om.

Samtidigt finns mycket att lära och att utveckla. I ett stort europeiskt samarbetsprojekt ”New Music New Audience” som jag nyfiken följt på avstånd har deltagare från 18 länder med 32 olika ensembler medverkat. Man har metodiskt undersökt nya sätt för att genomföra och presentera konserter i syfte att nå en större och bredare publik. Många ensembler har 10 gånger mer pengar i verksamhetsstöd

än en svensk motsvarande ensemble och har skickat både producenter, marknadsföringsansvariga och musiker för att fullt ut kunna medverka i projektet och för att kunna tillgodogöra sig de resultat man kommit fram till.

Internationella kulturutbyten

Som frilansmusiker upplever vi att det inte längre finns någon naturlig samtalspartner gällande långsiktigt ansvarstagande för internationella kulturutbyten. Man kan inte räkna med att få inbjudningar till viktiga kulturhändelser om man aldrig bjuder tillbaka. Detta är en förutsättning för att delta i ett kunskapsutbyte mellan länder och för att öka respekten och förståelsen för olika kulturyttringar.

Detta är också en förutsättning för att vi ska kunna spela på den internationella arenan och för att ge oss möjlighet att vid viktiga festivaler och mässor sprida och visa upp det som händer här i Sverige. Detta skulle öppna för nya möjligheter för tonsättare och musiker att hitta nya marknader för sin verksamhet.

Nationellt upplever vi en tendens att institutioner, stiftelser och konserthus sluter sig alltmer. Det blir allt svårare att komma in i deras ordinarie konsertverksamhet. Arrangörsföreningarnas ekonomi blir alltmer pressad och skulle man betala en rimlig timpenning till de musiker man anlitar så skulle man inte kunna producera många konserter. Ofta är arrangörerna hänvisade till olika länsmusikstiftelsers subventionerade "jultidningskataloger" och det blir ekonomiskt tungt att satsa på helt egna produktioner. Hur kan vi vårda och tillvarata den entusiasm och intresse som finns hos våra arrangörer? Någon nationell samverkan för att genomföra turnéer finns inte längre.

Försök har gjorts för att försöka täppa till denna lucka. RANK (Riksförbundet Arrangörer av Nutida Konstmusik) har under en längre period försökt att axla lite av detta ansvar. Genom sin satsning Artists in Motion har man skapat förutsättningar för musiker, tonsättare och arrangörer att samverka. Man har även gjort intressanta studier gällande t ex publik- och arrangörsutveckling och gett ungdomar möjlighet att komma i kontakt med och även själva skapa nutida konstmusik. Allt detta genom ett projektstöd från Musikverket.

Tyvärr har man nu tvingats avsluta projektet som var ett av de få försöken till nationell samverkan. Detta efter att inte ha lyckats få gehör för att få ekonomiska resurser för att fortsätta arbetet.

Vi måste ställa oss frågan hur vi på bästa sätt kan stärka arrangörsstödet och hur vi ska verka för att uppnå en nationell samverkan och för att skapa möjlighet till högkvalitativa kulturella evenemang och oväntade möten i hela landet.

Även andra organisationer som t.ex. Musikcentrum har ambitioner och färdiga kontaktnät för att förmedla musiker och arbetstillfällen. Hur kan vi hjälpa till för att de ska kunna verka fullt ut?

Genom Musikverket har vi som frilansmusiker för första gången fått möjlighet att initiera och driva helt egna projekt. Det visar på den stora kreativitet, kraft och kunskap som finns. Med relativt små medel skapas möjlighet att genomföra stora viktiga konstnärliga projekt. Man önskar att fler skulle kunna tilldelas medel.

Samtidigt har projektifieringen som skett i musiklivet lämnat luckor för långsiktigt tänkande och långsiktigt ansvarstagande.

Nu tvingas alla rusa på in i nästa projekt när tid för eftertanke och reflektion över hur man ska kunna ta arbetet vidare till nya nivåer skulle behövas för att på bästa sätt ta tillvara resultatet. Det går åt mer tid till att skriva ansökningar, producera, rapportera och göra kostnadskalkyler än vi kan lägga ner på att repetera och konserterna.

Det konstnärliga forskningsarbete, de experiment och resultat som utmejslas in i minsta detalj inom kammarmusiken är ett viktigt kugghjul i hela den musikaliska "näringskedjan". Detta är ju något som sedan även kommer orkesterinstitutionerna till del. Alla yrkesverksamma tonsättare vet att de erfarenheter man bär med sig genom ett nära och intimt samarbete med musiker på ett naturligt sätt följer med in i de stora orkesterverken.

Här är kammarmusiken oundgänglig i en konstnärlig utvecklingsprocess.

Trots detta har naturliga spelplatser för oss frilansande kammarmusiker mer eller mindre försvunnit. Det saknas en scen eller där man kan presentera resultatet av de många konstnärligt intressanta konsertprojekt som hela tiden produceras. Att hyra in sig i konserthus eller på någon av de befintliga etablerade scenerna som finns är så dyrt att det inte finns på kartan. En scen för kammarmusik är för oss mycket angeläget och måste lösas. Nu har krav på interndebitering och kortsiktiga vinstintressen, besparingskrav och för oss ofördelaktiga mätinstrument samt marknadshyror tvingat ut oss på gatan. Hur kan vi samverka för att hitta en scen till kammarmusiken?

De fria professionella musikerna och kammarmusiken har ingen institution i ryggen som försvarar våra intressen när det blåser snålvindar vilket gör oss väldigt sårbara.

Avslutningsvis vill jag låna några citat av Olof Rydbeck som var chef för Sveriges Radio 1955–1970.

Ser man sin verksamhet som en speldosa räcker det med en trave skivor. Om man betraktar sin verksamhet som en kulturinstitution inser man att den måste vara en integrerad, aktiv och levande faktor i det svenska musikkivet och utöva ett positivt och stimulerande inflytande över hela det musikaliska fältet. Det är ett krav på oss att arvet förs vidare."

--

Susanne Rosenberg, frilansande sångerska, pedagog och ledare för folkmusikinstitutionen vid Kungl. Musikhögskolan

Instämmer i vad Jörgen Pettersson just anför. Det är fortfarande svårt för frilansare att få utveckla idéer som inte leder till en färdig produktion. Även svårt att när man har sin färdiga produktion möta sin public, man måste vara en bra entreprenör eller bokare, men det är du inte!

Hur får vi stödformerna att bli flexibla utifrån idén? Hur ser flödena ut mellan musiken, organisationerna och musikerna? Flödeseffektivitet borde eftersträvas i stället för resurseffektivitet. Balans och samarbete. Nu finns ingen korrespondens mellan kvalitet och möjligheter att spridas och saluföras.

Bifogat underlag:

En flådig Porsche som ingen kör eller en ballong som inte passar i lådan

Ska vi satsa på resurseffektivt eller flödeseffektivt?

Hur skapar man ett bra gränssnitt mellan behovet av fasta former för kulturstöd och flödeseffektiva former där musikern står i centrum?

Jag heter Susanne Rosenberg och de erfarenheter som jag tar med mig kommer från min karriär som frilansande sångerska med en verksamhet, liksom de flesta frilansande som kan växla från turnéer med solokonsertter på små scener till utlandsturnéer och teaterengagemang. Men det kommer också från mina erfarenheter som pedagog och ledare för folkmusikinstitutionen vid KMH där jag är ansvarig för utbildning av musiker för en frilansmarknad. Ytterligare en del av mina erfarenheter är att jag, på senare år, haft förmånen att doktorera inom konstnärlig forskning med fokus på sång i scenisk gestaltning och konstnärlig process.

I min konstnärliga verksamhet har jag både stora möjligheter att utveckla min musik och samtidigt inte. Ibland så får jag lite mer möjlighet att utvecklas t.ex. genom de kulturstöd som finns att söka. Och musiken har fått möta publiken i någon form i slutändan.

Men ibland fungera det inte hela vägen fram – trots kulturstöd. Musiken når inte ut till publiken. Varför då? Vad är det som händer?

Jag vill ta två exempel:

Svårt att utveckla idéer under längre tid

Upplever jag det så här. Det är fortfarande väldigt svårt att få möjlighet att som frilansare utveckla idéer under längre tid. Hur kan vi befrämja det som inte ännu finns men som är konstnärligt viktig?

Svårt att få turnera

Det är väldigt svårt att som frilansare när man fått bidrag, gjort en produktion, blivit kvalitetsbedömd och står där med den där färdiga produktionen att få möta en publik.

Jag kanske har en färdig föreställning, ett färdigt musikverk, en färdigrepad grupp med ny repertoar. Men vet inte hur jag ska nå publiken? För det så behöver du vara en bra entreprenör eller bokare, men det är du inte.

Ibland känns det som att stå där med en sprillans porsche utan att ha en droppe bensin att köra efter den första testkörningen (uruppförandet).

Ibland är det som att den endast sättet att använda den är att bygga om den, eller att plocka isär den och bygga en ny bil, som man sedan testkör och ställer i garaget.

Här finns en flaskhals

Och jag skulle vilja beskriva det så här:

Man har en Musik (ballongen) här. Man har stödsystem (lådan). Men det finns inte alltid en kompatibilitet. Volymen är ungefär densamma både i lådan och i ballongen. Men de är inte kompatibla.

Vad skulle hända om lådan istället var böjlig och kunde forma sig kring ballongen?

Visioner för framtiden

Det man skulle behöva ta en titt på är alltså flödet i musiklivet, t.ex. mellan de olika stödformerna och organisationerna. Men för musiklivets väl ställa den frilansande musikern i centrum. Kanske börja med att ställa musikerns behov i fokus. Vad behövs för att musiken ska nå ut. En bokare. En replokal. Tid för skapandet. Hjälpa att kalibrera en idé. Kontakt med arrangör.

Alla är olika. Jag tror att det handlar om att till större del fokusera på flödeseffektivitet istället för resurseffektivitet. Att flera institutioner och organisationer samarbetar utifrån detta.

Jag ser på mina studenter och jag hör fantastisk musik, men jag ser också tydligt att det inte finns någon korrespondens mellan hur fina musiker de är och deras förmåga att sprida, saluföra och beskriva det de gör. Alla är inte skapta att bli super-entreprenörer. Men musiken som de skapar kan vara helt unik och omistlig. För hur kan vi veta det förväg? Det kan vi inte.

Häromdagen var jag här nere på Stallet och hörde en examenskonsert med en virtuos blockflöjtist som kombinerade låtspel och Telemann med loop-pedal i egenkomponerad musik, allt satt i en kontext med stand-up presentationer i vaudevillestil.

Jag vill att flera än vi som var där ska få höra dem. Att det ska vara möjligt att utvecklas vidare också efter en utbildning inom sin specifika kompetensprofil.

Att lådan i större utsträckning ska formas runt ballongen och att man både bygger porschen och har möjlighet att köra den.”

--

Karin Inde, Riksförbundet Svensk Jazz, en av samordnarna bakom uppdraget Ett musikliv för alla!

Bifogat underlag:

”Uppdraget Ett musikliv för alla! samlar tjugo nationella musikorganisationerna, däribland Musikerförbundet, SKAP, FST, Musikarrangörer i Samverkan, Musikcentrum Riks och Folkets Hus och Parker. Vi definierar det fria musiklivet som arrangörer, producenter, musiker och komponister från alla genrer som inte är anställda eller vikarier inom musikinstitutionerna, dvs. konserthus, operor, kulturhus med musikansvar och länsmusikorganisationer. Och i uppdraget talar vi om det kulturstödda musiklivet.

Av de statliga musikanslagen, går drygt 90 % till musikinstitutioner och knappt 10 % direkt till det fria musiklivet.

Med tanke på att det fria professionella musiklivet samlar i stort sett lika mycket publik som musikinstitutionerna, ca 3 miljoner var, anser vi att dagens kulturpolitik bygger på gamla traditioner och inte speglar dagens musikliv.

En konserthusbiljett är i snitt subventionerad med drygt 400 kr, en konsertbiljett i det fria musiklivet med ca 40 kr.

Siffrorna jag nämner är hämtade ur 2010 års kulturbudget. Den främsta anledningen till att vi använt dessa siffror är att det var sista året innan regionaliseringen startade. Sedan dess har vi mycket svårare att se hur pengarna fördelats i musiklivet.

Det vi däremot hör är att arrangörsföreningarna runt om i landet anser att både kommunala och regionala stöd har minskat de senaste åren.

I vårt arbete med uppropet har vi ofta mött bilden att det professionella musikkivet finns på institutionerna och att de ideella amatörerna finns i det fria musikkivet. Vi har hört både politiker och institutionsrepresentanter uttrycka sig så.

Och den bilden är ju inte korrekt. Däremot är de ekonomiska förutsättningarna väldigt olika och det fria musikkivet hade aldrig klarat sig utan en stor ideell kraft.

Större delen av arrangörer av professionella konserter arbetar utan arvode och utövare och musikskapare i det fria musikkivet behöver ofta kompromissa med sitt konstnärskap och dela tiden med andra jobb för att försörja sig.

Uppropet anser att de statliga musikanslagen behöver höjas så att de direkta medlen till det fria musikkivet kan fördubblas. Det handlar i praktiken om höjning med ca 130 milj. kr.

Vi anser också att de statliga musikanslagen behöver höjas så att institutionerna klarar tydligare direktiv från sina ofta regionala ägare när det gäller att involvera och samarbeta med fria musikaktörer.

Att upplåta lokaler, dela med sig av utbildning, samarbeta kring producentskap, marknadsföring och teknik – mer än bara att köpa in fria produktioner alltså.

En del musikinstitutioner är bra på att samarbeta med det fria musikkivet, men vi vet också att flera inte är det. Och att utbudet i en region påverkas mer eller mindre av vilka intressen och kompetenser som råkar finnas just där.

Uppropet anser att musiken i fria musikkivet ska få utvecklas på samma villkor som musiken på musikinstitutionerna. Varför? För att invånarna i Sverige har rätt till en musikalisk mångfald oavsett var de råkar bo.

Musikkivet är ett ekosystem som är oöverskådligt idag. Uppropet ser därför ett stort behov av en genomlysning av det fria professionella musikkivets villkor. Det här har vi uttryckt för kulturdepartementet och väntar just nu på respons ifrån kulturministern.

Kulturansvariga politiker behöver ta den här frågan på allvar: Varför lever olika musikformer och dess aktörer under så olika villkor i Sverige idag?"

--

Kenneth Johansson, kultur- och fritidschef i Sandviken, f.d. länsmusikchef i Gävleborg

Fokuserar på den regionala nivån och samverkansmodellen samt på det kommunala perspektivet.

Kulturhuset Kulturcentrum i Sandviken har tre scener men inget statligt eller regionalt stöd, finansieras helt av kommunens skattebetalare. Förväntas leva upp till deras krav och förväntningar: viktigt för frilansmusiker att förstå denna bakgrund.

Var optimistisk inför samverkansmodellen då det talades det om en regionreform med Dalarna, Gävleborg och Uppsala som en storregion, något som dock inte förverkligades.

Frågan var: hur skall kulturpolitiken genomföras när storregionen blir verklighet? Efter några år kan konstateras att inga stora förändringar ägt rum, men att den statliga detaljstyrningen ökat.

Positivt är att samverkansmodellen höjt temperaturen fr.a. på regional nivå. Återspeglas i medelstilldelningen till den regionala kulturen. De kommunala och regionala medlen har dock ökat mer än de statliga där reformutrymme saknats. Därför har inga egentliga strukturomvandlingar blivit av, något som annars kunnat öka möjligheterna för det fria musiklivet. Vill man ha strukturomvandling måste staten bjuda till reformpengar.

På den kommunala nivån finns Kulturcentrum. De lokala kulturhusen utgår från det kommunala och är oftast sina egna. De statliga logikerna stämmer inte alltid på en kommunal nivå. Viktigast i kulturpolitiken i Sandviken är integration (ca 400 nyanlända kommer per år, oftast utlandsfödda), skolan och dess utvecklingsarbete samt delaktighet.

Denna bakgrund är viktig att känna till. Dessutom finns medborgarperspektivet där invånarna förväntar sig att det som efterfrågas levereras. Incitamenten att välja det litet svårare programmen ingår inte i direktiven.

Bifogat underlag:

”Hur tas ett nationellt ansvar för det fria professionella musiklivet?”

Något om samverkansmodellen:

Jag var optimistisk – är fortfarande, men det har inte hänt så mycket

Den har höjt tempen på kulturpolitiken regionalt

Paradoxalt nog har den ökat detaljstyrningen

Den har skapat starkare lokal/regional förankring

Resultatet är marginella ekonomiska skillnader i faktisk fördelning

Landsting/region ökar sina anslag mer än kostnadsutvecklingen, staten hänger inte med

Det saknas reformutrymme, vilket leder till få förändringar

Ingen storregionreform, inga statliga reformmedel= inga strukturomvandlingar, inga nya möjligheter för det fria musik/kultur livet

Slutsats: statliga reformpengar behövs för att stimulera strukturomvandlingar, och för att hålla regionernas intresse uppe.

Regionfrågan är fortfarande aktuell

Vilka möjliga samverkansmodeller mellan institutioner och frilansmusiker finns och kan utvecklas?

Om det kommunala perspektivet:

Den statliga kulturpolitiken är relativt perifer ur ett kommunalt perspektiv, vi är inte

beroende av statliga pengar på samma sätt som den regionala nivån, i alla fall inte i

Sandviken. Mer fokus medborgarnas generella kulturbehov, än hänsyn till konstpolitiska mål eller omsorg om kulturutövare. Beror lite på storlek på kommuner.

Kulturutövare tjänar på att tänka lite som sina ev. samarbetsparter. Mitt bidrag är därför att säga något om hur vi tänker.

Sandvikens tre viktigaste utmaningar:

Integration. Ca 400 nya Sandvikenbor 2015, majoriteten utrikes födda

Skola. Skolutveckling för ökade resultat

Deltagande och delaktighet

Vi funderar på hur kulturen (och fritiden) ska bidra till ovan?

Slutsats: Har man som frilansmusiker en genomtänkt idé om dessa frågor och hur man genom sin konst kan bidra, har man en fördel.

Hur kan ett fungerande arrangörs- och verksamhetsstöd utformas?

Många kommuner bygger kulturhus. Vilka incitament kan byggas in för att dessa ska ta ökade konstpolitiska hänsyn?

Vilka åtgärder kan ge flera arbetsmöjligheter åt utövare inom det fria musiklivet?"

--

Mika Romanus, stf generaldirektör och enhetschef på Statens kulturråd

Bifogat underlag:

"Det är framför allt tre saker jag vill ta upp här i dag, och det är behovet av ökad samverkan, jämställdhet och mångfald.

Sverige har idag ett vitalt musikliv där de fria aktörerna är en stark kraft och har en central roll. Tillsammans ingår musiker, komponister, arrangörer, orkestrar och andra institutioner, i ett stormaskigt nät som tillsammans ger möjlighet för stora delar av invånarna i Sverige att ta del av ett stort och brett utbud av olika musikaliska uttryck och av hög kvalitet.

Musik är det som håller ihop världen, sa Peter Sellars i ett fantastiskt tal han höll när han tog emot Polarpriset förra året. Musikens kraft är att det inte handlar om musiken själv utan om allt annat i världen.

Det ge oss en fingervisning om vilka möjligheter som kulturen och musiken ger, och samma tanke återkommer faktiskt i de kulturpolitiska mål som antogs av riksdag och regering 2009. Där fastslås att:

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.

Målen siktar högt och det förpliktigar om vi ska nå dit.

För att kulturpolitiken ska vara relevant krävs att den ständigt omprövas, och statens stöd till musikområdet har genomgått ett flertal förändringar. Ett antal reformer har både sjösatts och lagts på is.

Befolkningens stora intresse för musik och områdets mångfald av uttryck och aktörer, gör musiken ständigt närvarande i samhället och i den offentliga debatten. Som konstområde är det kanske det område som har störst genomslag i människors liv. Men musiklivets aktörer har idag olika behov och skilda förutsättningar.

Vad är då statens roll och det offentligas uppgift? Det är en fråga vi ständigt brottas med.

Stödet till det fria professionella musiklivet har länge varit en del av kulturpolitiken. Successivt har en flora av stödsystem och insatser vuxit fram, som särskilt riktar sig till den fria sektorn. Det fria musiklivets aktörer finns i många sammanhang och bidrar till att både syresätta och utmana musiklivet i stort.

På nationell nivå har Sverige valt att forma stöd som vänder sig till olika delar av det fria musiklivet för att på så sätt skapa förutsättningar för ett professionellt musikliv att verka. Här ryms stöd som både tar sikte på individer, såväl utövare som upphovspersoner, grupper, ensembler, och arrangörer som arbetar för att musiken ska möta publiken.

En utmaning är att forma system som svarar mot de behov som finns. I ekonomiska termer vet vi att behoven är långt mycket större än vad resurserna räcker till. Och efterfrågan på statens insatser ser ut att hela tiden öka.

Kulturrådet stöd till det fria musiklivet uppgick förra året till drygt 100 mkr, och inom andra kulturmyndigheter tror jag det fördelades sammanlagt ungefär 50 mkr.

För att uppnå målet om ett stort kvalitativt utbud och goda möjligheter för konstnärerna att verka, krävs samverkan på alla nivåer. Det gäller både mellan aktörerna på fältet och kring finansieringen. Ett större gemensamt ansvarstagande för det fria musiklivet skulle i framtiden kunna göra stor skillnad!

Vad ser vi för utmaningar idag?

Vi ser att vi måste sträva efter att möta behovet av både långsiktighet och flexibilitet i bidragssystemen. Tid och rådrum behövs för långsiktig planering och konstnärlig fördjupning, samtidigt som det måste finnas möjlighet att möta de tillfälligheter som bjuds.

Ur ett demokratiperspektiv är det viktigt att kunskapen om vilket stöd som finns når ut till dem det berör, och här finns mycket att jobba på för att göra de möjligheter som finns mer och bättre kända.

Ett framtida musikliv bör sträva efter ökad jämställdhet och större mångfald. Musikens strukturer hör fortfarande till de minst jämställda inom kulturens område, och det finns många professionella musiker och upphovspersoner som befinner sig utanför det som i den statliga bidragsgivningen blivit norm.

Det går visserligen framåt, men för långsamt och en önskan för framtiden är att slippa nämna det här vid nästa tillfälle som vi ses.

Musiklivet präglas i dag av stor mångsidighet och genreöverskridande uttryck, men på sina håll finns fortfarande sammanhang där genrer och uttryck ställs mot varandra och ges väldigt olika förutsättningar att verka. Vi pratar ofta om att staten stödjer en mångfald av musikaliska uttryck, och det stämmer, men det finns fortfarande uttryck som är svagt företrädna på scenerna och i de offentliga stödsystemen.

Här krävs en förändring, och vi måste gemensamt göra mer.

För att få det genomslag vi önskar måste de statliga myndigheterna arbeta närmare den regionala och lokala nivån för att skapa förutsättningar för att musiken både når ut bredare, och ger musiklivets aktörer bättre möjlighet att verka.

Det kräver att det fria musiklivet får en större synlighet på den regionala och lokala nivån. Det kan ske genom ökad samverkan mellan institutioner och den fria sektorn, men också genom ett större engagemang och ökat stöd från den regional och kommunal nivå för både fria grupper och arrangörer.

I dagsläget är staten ofta den självklara, och långt mycket större offentliga finansiären än övriga parter. För att området ska ges möjlighet att växa, och blomstra krävs, gemensamma satsningar och en större förankring regionalt och lokalt. Här har Kulturrådet en viktig roll att spela genom den dialog vi för inom Kultursamverkansmodellen. Och det finns flera goda exempel. Men det fria musiklivet måste också själva arbeta för att bredda sin finansiering

Det görs bäst genom att göra sig angelägen, och här har musiken ett bra utgångsläge i jämförelse med andra områden, eftersom musiken är en stor del av många vardag och når långt in i människors liv.

Att musiken engagerar visar sig inte minst genom de ideella arrangörerna runt om i hela landet som starkt bidrar till ett levande musikliv. Kulturrådet ser som en av sina viktigaste uppgifter att stärka arrangörerna och ge dem möjlighet att verka långsiktigt. Men strukturen bygger på ett delat ansvar där kommuner och regioner är viktiga spelare. Särskilda projekt och satsningar är nödvändiga, men det är en stadig och återkommande finansiering som gör musikens närvaro möjlig. Det är också kring återkommande verksamhet som det är lättast att bygga en lokal förankring och en delad finansiering.

Fler tillfällen att möta en publik är också det bästa sättet att skapa fler arbetsmöjligheter.

Det är förstås inte bara det som händer på nationell nivå som har betydelse för det professionella musiklivet. Den starka internationaliseringen och det globala samhället ger stora möjligheter och nya kontaktytor, och även här måste det finnas system som stimulerar internationell verksamhet och gör det möjligt att ha hela världen som sitt arbetsfält.

Avslutningsvis vill jag också lyfta fram musikens koppling till yttrandefriheten. Musikens kraft ger oändliga möjligheter, men kan också utgöra ett hot. Staten har en viktig roll att hävda och värna yttrandefriheten och konstens frihet, både nationellt och internationellt. De insatser som under senare år har gjorts för att välkomna förföljda musiker bör ges stor uppmärksamhet och drivas vidare. Det faktum att musiker och upphovspersoner förföljs när de utför sin gärning ställer frågan om yttrandefriheten på sin spets och visar med tydlighet hur musiken genom kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet verkligen kan präglade samhällets utveckling.”

--

Stina Westerberg, generaldirektör för Statens Musikverk

Vad gör man med 25 miljoner (retorisk fråga) att användas för utdelning till det fria musiklivet för innovation och utveckling och fr. a. för samverkan nationellt och internationellt? En viktig

utgångspunkt är att vi har det konstnärliga rådet och dess nära relation till det fria musiklivets behov, något som varit i fokus hela tiden i diskussionerna om Rikskonserters vara eller inte vara.

Efter fyra års arbete inom Musikverket känner man ödmjukhet inför den rikedom som finns i det fria musiklivet. Att få detta att synas är utgångspunkten stödet och de 25 miljonerna. Dock behövs mycket mer: omfördelning eller nya pengar kan alltid diskuteras. De fria musikerna tar ekonomiska risker, och Musikverket kan ses som en form av riskkapital för de projekt man vill driva. Mycket handlar om samverkan. 50 % av projekten är internationella. Samhällsutvecklingen går mot diversifiering som också påverkar musiklivet: färre fast anställda, fler visstidsprojekt etc.

Musiklivets mångfald gör att det finns många fler aktörer än de som söker stöd. Det är därför viktigt att resurserna görs tillgängliga för fler och att svara upp till publikens förväntningar på delaktighet och dialog i den konstnärliga processen.

Viktigt: att utveckla och professionalisera arrangörernas roll med långsiktigt stöd (kulturrådet håller på med utvärdering av arrangörsutredningen). Att stärka producentrollen, anpassad till den verksamhet man vill bedriva. Att beakta storstadsfenomenet (koncentrationen av musiker till storstäderna där kolleger och publik finns) och inflyttningen till städerna.

Av de 25 miljonerna går 50 % till internationella projekt.

Viktigt att minnas att EMS kan ses som en del av det fria musiklivet som också stöds av Musikverket.

Beträffande det regionala perspektivet: en italiensk professor i ekonomi har presenterat en beräkningsmodell som visar att en kulturarbetare på en ort genererar fyra andra jobb. Viktigt att musiker ger sig in i kommunala nivåer med skola och vård (inte minst att beakta forskningsrönen angående musikens effekt på hjärnan).

Beträffande mångfald är det viktigt att minnas att många aktörer står utanför den offentliga finansieringen, de söker aldrig pengar och får aldrig stöd.

--

Bengt Andersson, ordförande i Vänersborgs musikförening

Vänersborgs musikförening bildades 1943 som kammarmusikförening men presenterar också sedan 1994 jazz för att bredda repertoaren och föryngra publik och styrelse. Får bidrag från kulturrådet och har bra kommunalt stöd. Efter reformen får man praktiskt taget inget från regionen som man dock samarbetar med. Är en typisk ideell arrangör som gör ca 40 konserter per år och omsatte 900 000 kr år 2014 varav ca 3,5 % utgör kostnad för verksamhetens bedrivande (administration) vilket ger en hög verkningsgrad. Repertoaren är inte enbart lättillgänglig utan "modig" och man söker tillgodose genusperspektivet - 2012 fick man därför Impra-utmärkelsen. Dock behövs mer pengar till den lokala nivån: statliga medel förutsätter att motsvarande regionala och kommunala resurser tillskjuts.

2013 gjorde medel från Postkodlotteriet att mer än 100 konserter arrangerades. Samarbete med Föreningen MIC möjliggjorde konserter på nya scener för ny publik och med nya samverkansformer med snittkostnad på 7000-8000 kr/arrangemang.

Efter sådana satsningar växer stigen snabbt igen när medel för fortsättning saknas. Mera pengar krävs till ideella arrangörer, som alla arbetar med mycket hög verkningsgrad!

Bifogat underlag:

”Vänersborgs Musikförening (VMF) – ideell, politiskt obunden förening - start 1943, jazz sedan 94, omfattning ca 40 arr/år helt eller delvis i egen regi, medlem av SJ och KMF, 420 medlemmar. Arrangerar både kammarmusik (s.k. klassisk) och olika jazzmusikaliska uttryck inkl. 2 blueskonserter, ibland även folk- och s.k. världsmusik.

Ett nationellt ansvar för Det fria musiklivet (DFM) (professionella) behövs – och stavas pengar/resurser. Men det behöver inte nödvändigtvis tas av en organisation liknande Rikskonserter. Flera riksförbund och/eller Mais borde kunna inkläda sig detta, åtminstone delar av det. Regionerna/landstingen har uppenbara svårigheter med sina gränser.

Fungerande arrangörs- och verksamhetsstöd?

Med bara lite mer pengar till den lokala nivån – typ SJ’s medlemmar – kan mycket mer skapas. Verkningsgraden på satsad krona är hög. Inga stora pengar försvinner i administrations- eller övriga omkostnader. Oavlönat/ideellt arbete. (VMF-omsättning 2014 – 880 kkr., kostnader för material, porto, resor, möten och bank- och förs avgifter uppgick till 32 kkr., d.v.s. 3,6 %).

Exempel: Jazzify totalt hösten 2013 – 1,8 Mkr från Svenska Postkodlotteriet gav långt över 100 konserter.

VMF (80 kkr) i samarbete med Föreningen MIC (drivs i huvudsak av gymnasieungdomar) och Vänersborgs kommun skapade konserter för 3 band – som alla prioriterades av MIC – MoMoToP, Klabbes Bank och Susanna Risberg Trio. Totalt under hösten 2013 genomfördes 5 skolkonserter med pedagogiska inslag, 3 konserter på Äbo, 3 offentliga konserter i MIC Café (a-fritt) och 1 masterclass – totalt alltså 12 arrangemang- och alla musikerna fick ”rätt” betalt.

Effekterna hade kunnat bli mycket starkare om vi haft möjlighet fortsätta t.ex. även under 2014. Väldigt viktigt att inte allt blir projekt – tenderar att bli alltför kortsiktiga!

Också viktigt att tillföra resurser lokalt för att kunna balansera det stora utbudet av kommersiell musik av alla slag. Krävs målmedvetet arbete för att höras i mediebruset och för att ”bygga ” framtidens publik. Stöd i många former behövs för ”publikutveckling”. ”

--

Mattias Wager, domkyrkoorganist i Storkyrkan i Stockholm

Svenska kyrkan företräder ingen egentlig kulturpolitik men är landets största arbetsgivare för frilansmusiker och största konsertarrangör. Är dock ingen institution eller någon del av staten utan ett samfund vars medlemmar betalar kyrkoavgift. En jätteorganisation där inte minst frilansare och amatörer möts liksom barn och ungdomar i körarbete etc. Har ingen del i politiska resonemang eller frågor om resursfördelning. Viktigt att veta hur kyrkan fungerar. Kyrkan utgör landets största infrastruktur för en gemensam förståelse av konstmusik. Kyrkan utgör en rikstäckande organisation med 2 300 anställda kyrkomusiker. Bara i Stockholms cityförsamling arrangeras mellan 200 och 300 konserter årligen. Ett problem är att allt fler lämnar kyrkan som inom några decennier kan ha förlorat

50 % av sina medlemmar. Detta är dåliga nyheter för musiken. Ett särskilt problem utgör församlingen i Gamla stan där få bor och där inget musikanslag utöver stöd för körlivet finns. Allt utom lönerna betalas av egna intäkter.

En vision: en organisation som Svenska kyrkan men utan det konfessionella inslaget kunde bli en gigantisk frivilligförening för musik!

--

Redovisning av de olika gruppernas diskussioner

Grupp 2 (Susanne Rydén, Susanne Rosenberg, Jörgen Pettersson, Lina Nyberg, Henrik Strindberg): Viktigt att se till musikens komponenter. Lokaler, tillhanda för rimlig kostnad. Samverkan! Nolltaxa? Jämför Riksteaterns modell med certifierade lokaler. Inventering av lokaler. Kulturhus inte alltid platsspecifika. Utveckla producentskapet, låt producenter gå med musikerna i utbildningen. Höj kunskapsnivån, gärna sammanhållande producenter på kommunal nivå. Skapa ett musikrikförbund för det fria musiklivet. Vilken är kärnverksamheten, hur få ägna sig åt den? Personella resurser krävs. Kunskapsförmedling för arrangörer: samla goda exempel och utvecklingsprojekt (mentorsprogram).

Grupp 5 (John Högman, Jakob Kellerman, Märta Eriksson, Mattias Wager): Nationellt ansvar behövs för det fria professionella musiklivet. Börja redan i skolan med bättre nationella strukturer för "övningsämnen" (konstnärliga ämnen). Bra exempel finns från kyrkans värld. Samverkansmodeller: ett övergripande nationellt ansvarstagande behövs, en nationell "region". Jämför BBC:s kreativa centrum i Manchester. Vi tänker för lokalt, alla tio miljonerna invånare behövs om kreativitet skall uppstå. Ett fungerande arrangörs- och verksamhetsstöd måste skapas – nästan alla är nu utformade efter någon annan konstnärlig form och bör göras om för att passa musikens egna villkor. Radikala grepp krävs. Ansökningsförfarandena är ett demokratiproblem och skapar hos många djup ångest. Producentstöd, dvs. stöd för musiker att få hjälp av producent under begränsad tid. Stor brist på betalda arbetstillfällen.

Grupp 3 (Sven Ahlbäck, Karin Inde, Bengt Andersson, Maja Adolphson, David Huang, Thomas Schuback): Vilka är de mest brännande problemen? Projektifieringen, bristen på kontinuitet ("allt måste formuleras i projekt, halva tiden kan användas åt att söka"). Snuttifiering som hindrar kontinuerlig konstnärlig utveckling. Var skall man spela ett färdigt projekt? Hur når man ut? Behövs ett stöd som i större utsträckning utgår från arrangörsledet. Turnésamarbete och starkare stöd till arrangörerna. Behövs ett nav med stödfunktioner och för att åstadkomma turnéer. Regionala arrangörskonsulenter för ansökningsförfarandet? Hur förvaltar institutionerna medlen? Inget kretslopp som leder tillbaka till samhället, mycket går ut till privata utländska agenturer och skapar inte återväxt för svenska musiker. Kvotera in svenska solister? Färre men större bidrag kan ge bättre kontinuitet för de projekt man vill driva. Publikutbildning och -arbete på arrangörsnivå. Kulturpolitikens ansvar, lagstadga om kulturhus? Integrera kulturskoleutbildningen. Fråga: vem skall ge uppdraget till de regionala koordinatörerna, dvs. vem har makten? Initiativet skall finnas i det fria musiklivet.

Grupp 4 (Marie Samuelsson, Kenneth Johansson, Peter Lyne, Bo Johansson): Diskuterar den regionala och kommunala samverkansmodellen. Hur kommer konserterna till stånd, hur fylls kulturhusen med verksamhet? Incitamenten för den statliga kulturpolitiken på kommunal nivå –

staten bör uppmuntra. Producentleden bör förstärkas liksom ledet mellan utövare och mottagare ("mäklare", kuratorer). (Jämför danskonsulenter.) Angelägenhetsgraden för samhället måste förtydligas. Var skall rollen ligga? Frilansmusikerna måste tydligare formulera vad de vill göra, men kan vara svårt för många att verbalisera. En nationell samordning krävs. Musiker vill kunna spela, inte bara en gång. Hitta ett system för nationellt turnerande! De enskilda regionerna är inte särskilt intresserade av nationell samverkan. Detta särskilt viktigt för nutida konstmusik: organisera konserter över hela landet!

Grupp 1 (Joakim Milder, Mika Romanus, Martin Q Larsson, Clas Pehrson): Utbildningsperspektivet: marknaden översvämmas av allt fler kulturarbetare. Behövs en intim samverkan mellan utbildning och marknad liksom anpassning till hur marknaden ser ut för anställningsbarhet. Påverka marknaden av vad som kommer ut! Alla är inte entreprenörer. Skapa praktikplatser vid institutioner och landsting (behöver inte konkurrera med frilanslivet?). Hur tas ett nationellt ansvar? Ett ansvar tas, men hur? Det lokala ansvaret saknar tydliga riktlinjer. Feedback – hur efterlevs de kulturpolitiska målen? Hur säkerställs att det musikaliska innehållet inte styrs för hårt av regleringar och kulturpolitiska mål? Många platser och möjligheter finns, men de står och faller ofta med någons individuella engagemang. Många frågar Kulturrådet: varför får inte vi tillgång till stöden? Marknaden översvämmas. Projektifiering – kanske kan leda till omprövning? Jämför situationen för RANK. Behov av hjälp för att modifiera till en mera permanent företeelse. "Barmhärtighetsanställningar", dvs. när institutionsresurser tänkta för det fria musiklivet i smyg institutionaliseras. Musikalliansen och Skapande skola är resursslukande företeelser – kan dessa resurser användas på annat sätt? Måste de ligga på kultur- resp. utbildningsdepartementet när de utgör arbetsskapande åtgärder? Fungerar dock bra. Floran av organisationer i musiklivet slukar också resurser, kunde tilldelas arrangörerna? Reflexion: grupper som får stora resurser är sällan engagerade av arrangörer med stora resurser.

Diskussion: vilka spelar var? Riktigt att dessa sällan spelar hos arrangörer med statsbidrag. Bra eller dåligt? Kulturrådet skall utreda. Vilka grupper som får dessa stöd kan lätt ses på Kulturrådets webbplats, kan vara intressant för arrangörer att veta. Stöd ges i första hand för att skapa konserter för publiken, men går även till gruppernas verksamhet. Kan se olika ut. Betr. de nämnda danskonsulenterna har länsmusiken några konsulenter som kan arbeta med de fria musikerna. Även om de inte tituleras konsulenter kan de arbeta på nya sätt. Det finns också arrangörskonsulenter som arbetar regionala arrangörer inom alla genrer. Konstateras att "agentrollen" för en tylande tillvaro.

Sammanfattning av Marie Samuelsson med flera

Vi tycks vara överens om behovet av att förstärkning av producent- eller kuratorsledet behövs liksom om svårigheterna med projektifieringen – vart tar kunskaperna vägen? Svårt med de korta stöden och bristen på kontinuitet. Nolltaxa på kulturhusen? Hur når vi dem? Statligt stöd för lokalhyror? Varför ligger mycket på kulturdepartementet när det även handlar om arbetsmarknad? Särskilt om en kulturtjänst genererar fyra andra tjänster! Konstnärlig verksamhet tycks alltid vägas mot andra parametrar när det borde räcka med musiken per se. Risk att den konstnärliga visionen försvinner i ansökningsförfarandet. Nyckelordet nyskapande ("mycket musik är inte det, och vi vet det ej förrän efteråt"). Konstnärlig fördjupning borde vara första kriteriet för stöd. Ansökningarna är för många en stor börda, de kunde i stället vara en enkel beskrivning följt av ett samtal varefter anslag ges för utveckling av idén, först därefter ges ett slutligt anslag. "Dock måste kulturpolitiken verifieras politiskt för att visa sig instrumentell".

Till sist jämförs med distinktionen inom den vetenskapliga forskningen mellan grundforskning (ny kunskap utan särskild motivering) och tillämpad forskning (till särskild nytta). Den konstnärliga forskningen måste däremot hela tiden motivera vartill den syftar! Dock finns det skäl till uppdelningen mellan konstnärsnämnd för stipendier och långtidsprojekt och kulturrådet/Musikverket för musik som skall möta en publik.

Slut